

XXV. národní přehlídka amatérského divadla pro děti

Rakovník 2006

Amatéři se cenzurují těžko

Tento rok zavítal do Rakovníka vůbec poprvé vedoucí Katedry teorie a kritiky na pražské DAMU, profesor Jan Čisář. Amatérským divadlem se zabývá od počátku 70. let. Už v té době, jak sám říká, si vypěstoval značnou nedůvěru k dětským amatérským představením. Po zhlédnutí několika letošních snad začíná svůj pohled obracet.

Na Popelce se moc neobjevujete, po kolikáté jste tady?

Já jsem na Popelce i v Rakovníku poprvé. Nikdy jsem sem nejezdil. Až kolega Šotkovský mě popíchnul a já se přijel podívat. Rakovník se mi strašně líbí, užil jsem si tu krásné chvíle. Celé prostředí, divadlo, okolí se mi líbí.

Jezdil jsem a stále jezdím na spousty festivalů – Hronov, Třebíč, Poděbrady, Písek – a jiné soutěže např. až ve východočeském kraji, ba dokonce pod Beskydami. Ale s dětským divadlem jsem svého času zúčtoval. Byl jsem na přehlídce ve Stráži pod Ralskem a bylo to něco tak otřesného, že jsem řekl – už nikdy.

Včera jsme podobnou otázku kladli Milanu Strotzerovi. Jak to vašíma očima v současné době vypadá s amatérským divadlem?

Současné amatérské divadlo prodělává změny, které nejsou ještě úplně patrné, ještě se úplně neprosadily, ale přesto už jsou ve vzduchu, leccos se hlásí. Klasické činoherní divadlo zabořilo spíše do vod zábavnosti a vod bezpečného dramaturgického zázemí. Tím myslím, že volí tituly především veseloherní nebo jinak pro diváka přitažlivé. V tuto chvíli je

strašně málo pokusů o tituly nezvyklé, neznámé a hlavně o scénické, režijní, inscenační výboje. Podtrhuji, že to nevyčítám, jenom konstatuji, že tahle změna nastává.

Vedle toho běží, jak jsem se loni předsvědčil, proud experimentálního divadla, který se následně prosazuje na

ni. Tam šlo o velmi zásadní sdělení, o smysl, který přesahoval běžné a tehdy povolené souřadnice, co se mohlo. Tenhle proud vydobyl českému amatérskému divadlu velmi dobrou pověst. Ve chvíli, kdy skončila cenzura a všechny politické tlaky na divadlo, tuto funkci převzali profesionálové.

Vedle toho amatérské divadlo muselo začít zkoumat, co má dělat v této demokratické, otevřené, svobodné společnosti, kde nejsou zábrany cokoli říkat, o čemkoli mluvit, a když všechny pokusy dělat divadlo jinak, alternativně převzali profesionálové.

Znamená to, že před rokem 1989 nebylo amatérské divadlo cenzurováno tak silně jako profesionální?

Cenzurováno bylo, ale amatéři se cenzurují těžko. Profesionálové dostávají peníze, ti

se dají potlačit velmi lehce. Amatéři se sejdou, hrají, nejsou na ničem závislí. Proto se v amatérském divadle dají dělat věci, které profesionálové prosazovali těžko a někdy vůbec ne. Možnost amatéry přitlačit je horší. Oni se v nejhorším rozejdou. Kdybyste tlačil, oni řeknou, „My nic dělat nebudeme.“ To se taky stávalo. Amatéři odešli jinam a začali jinde, kde se

pokračování na str. 2

Šrámkově Písku. Snaží se udělat něco zcela nového, nezvyklého, neznámého. Přes všechny problémy, které to přináší, je to snaha se nějak jinak a novými očima, které odpovídají současným trendům, podívat na určité věci a vyslovit je.

Dříve, před rokem 1989, existoval v amatérském divadle neobyčejně silný proud divadla, které mělo různé kořeny, nazvěme je obecně alternativ-

o nich nevědělo. U profesionálů odvoláte ředitele a je konec.

Jaké je srovnání českého a světového amatérského divadla?

V sedmdesátých letech jsme byli silní. Na nás se svět díval naprosto jako na zázrak. Byli jsme špička.

Jistou dobu jsem měl příležitost párkrát vyjet na zahraniční festivaly. V Monte Carlu je světový festival amatérského divadla, já jsem tam byl se studiem z Olomouce, které vedl bývalý ministr kultury Pavel Dostál. S nimi jsem tam zažil fenomenální úspěch, protože jsme byli o takových pět až deset tříd lepší než všechny ostatní soubory. U nás v amatérském divadle šlo o kvalitu, oni chtěli být kvalitním divadlem. To nebylo hobby, koníček jako když sbíráte známky nebo stavíte plachetnice. Byla to velmi vážná, seriózní, poctivá a hlavně velmi cílená činnost, aby se něco říkalo, sdělovalo, co baví aktéry i diváky. Tím jsme se lišili a svým způsobem doposud lišíme. Ačkoli rys, kdy děláme divadlo méně závažné, zesiluje, pořád jsme špička.

Důraz na závažné sdělení se podle vás přesouvá k profesionálům?

Dnes profíci mohou také cokoli, takže se o to pokoušejí. Spousty lidí se profesionalizovaly. Petr Lébl nebo J. A. Pitímský jsou dnes režijní špičky. Ti začínali jako amatéři nebo chodili režisrovat do amatérského divadla, neboť u profesionálů nemohli. V amatérském divadle měli větší svobodu. Profíci byli daleko víc hlídáni.

Výjimečná kvalita amatérského divadla podle vás přímo souvisí s tím, jaký tady byl režim...

Samozřejmě. Pro řadu lidí bylo amatérské divadlo smysluplná činnost. Opravdu k něčemu a o něčem bylo. Měl jsem kamaráda – můj spolužák, výborný amatér – který dělal šéfa sekretariátu jednoho podniku. Ten říkal, že za dvě hodiny odbyl práci a pak se zabýval divadlem, přemýšlel, jak bude režisrovat, chodil po dílnách, aby mu chlapi pro inscenaci všechno udělali a šel domů, resp. na zkoušku. Mělo to pro něj smysl. Dokonce věděl, že když všechno udělá dobře, diváci pochopí, že slyší něco, co jinde neuslyší. Tehdy se spousty věci nedaly říkat – jediné snad v alegoriích, jinotajích, symbolech. Stačily narážky a publikum bylo nadšeno, což bylo uspokojení pro ty, kteří divadlo dělali. Dnes se říká všude všechno, takže je velmi obtížné najít téma, o kterém divadlo hrát, aby sdělení bylo zajímavé.

Existují dnes nějaká sdělení typická pro amatérské divadlo?

To je velice obtížné, sledujeme zoufalý zápas, i v profesionálním divadle. Máme několik amatérských souborů, které se pokoušejí tvrdě držet nonkonformní linii, tzn. že nepřijímají určité pravdy. Například ve východočeském kraji je soubor Černí šviháci, který má svého autora Josefa Tejkla. Ten se o takové divadlo snaží. I se všemi riziky, že se často nepovede. Takových ale dneska už moc není. Najít témat, náměty takové, aby lidi zasahovaly, aby byly aktuální, současné a podstat-

né je těžká úloha. Máme noviny, časopisy, které píší o čemkoli. Objevit mezi nimi skulinku pro divadlo je těžší.

Dříve v jednom profesionálním divadle udělali nástup krále, který přijíždí do Čech, udělali to, jak jsme všichni znali vítání sovětských státníků na Ruzyni. Už to byla senzace. Diváci potřebovali něco slyšet. Dnes není pocit, že jsou věci o kterých se má mluvit a nemluvit.

Už jste to trochu naznačil, ale přesto se zeptám, jaká je pozice divadla pro děti na amatérské scéně?

Co jsem zažil, divadlo pro děti i u dobrých souborů ztrácí kvalitu. To já nechápu. Existuje cosi, co je téměř iracionální. Pro děti se divadlo hraje méně nápaditě, méně chytře, invenčně apod. Ve Stráži pod Ralskem jsem zažil divadlo, o kterém jsem napsal, že jsem rád, že jsem ho viděl, protože to byl divadelní skanzen, divadlo přibližně roku 1840, kdy bylo české divadlo na primitivní, velmi nedokonalé úrovni a že si nedovedu představit, že by se to hrálo pro dospělé diváky. Oni vše mysleli smrtelně vážně. Takže jsem vůči dětskému divadlu pojal nedůvěru a řekl jsem si, že vidím dost jiných představení, proto dětské divadlo nechám jiným.

Máte pocit, že jsme se od té doby nějak posunuli?

Není to takové zoufalství. V Rakovníku jsem viděl tři soutěžní představení. Jejich kvalita byla rozhodně daleko lepší, než jsem myslel, že bude. Dá se o nich mluvit seriózně, mohu o nich uvažovat, přemítat.

Tomáš Lisý

Byl jeden dědeček z Abadánu, soustavně ovíval mladou dámu...

Popelka se nachýlila ke svému závěru. Posledním soutěžním představením, které nám bylo dopřáno zhlédnouti, bylo *Něco o Edovi* DS Dodo Praha. Představení, využívající řady prostředků loutkového divadla a hrané třemi herečkami, se inspirovalo poezií a životem anglického básníka 19. století Edwarda Leara. Z jeho originálních limericků („*Limerick je pěti-veršová říkanka, v níž se první dvojverší rýmuje s veršem posledním, odděleným dvěma kratšími a jinak rýmovanými verši vnitřními (aabba)*“),

praví encyklopedie), které jsou díky geniálním překladům Antonína Přídala (viz výběry *Kniha třesků a plesků* či *Velká kniha nesmyslů*) známy dobře i v Čechách, jakož i z jeho pohнутých životních osudů mohl vyrůst svébytný pohled na konflikt nespoutané imaginace Leara s omezeným a svázaným světem viktoriánské společnosti Anglie 19. století. Nebo mohlo být představení ponorem do světa čirého svobodného nesmyslu, jakým byla kupříkladu na těchto básních založená inscenace Evy Tálské *Pří-*

běhy dlouhého nosu v Divadle Husa na provázku. Nebo mohlo vykročit ještě úplně jinou cestou...

Nebo... Hlavní problém je v tom, že jakoby vůbec nevykročilo. Neboť chybělo-li představení cosi vskutku podstatného, bylo to právě rozhodnutí kudy. A kam. Co nás zajímá na Learovi, jeho životě, jeho poezii. A jaký je náš vztah k němu. A tím míním jak vztah inscenátorek k Edwardu Learovi, tak hereček k posmutnělé loutce Edy. Přitom je zaděláno na mnohé. Sleduji tři nesporně nadané, nápadité,

technicky dobře vybavené herečky. Rozehrávají inscenaci se zajímavým námětem, jsou mocny improvizace. Představení samo má nesporně vysokou divadelní kvalitu, vkus a nápaditost. Je invenční a chytré. A přes všechna tato pozitiva se mi

postupně inscenace začíná ztrácet a ocitát se jakoby za sklem. A v první řadě proto, že není rozhodnuto, co má být jejím tmelem (ať dějově, formálně či tematicky). V příběhu se nabízejí hned tři linie – Learův život a jeho putování po dálných krajích, jeho básně a

do třetice svět šosácké high society, ztvárněn výstupy tří drbajících ladies, které celou inscenaci rámuji. Ale jaký je mezi těmito složkami vztah a která z nich má být dominantní a scelující, to se nedozvíme. A tak se po začátku, kdy alespoň částečně tematizuje jeho odlišnost, postupně mizí z inscenace i Eda, aby se pak kupříkladu v sekvenci odehrávající se na Sahaře zcela vytratil z jevištního dění.

Je to škoda, velká škoda, zejména pro ty nesporné herecké kvality trojice hereček. Ale otázka jedné z členek ze starší hodnotící skupiny dětí „A o čem jste to vlastně hrály?“ zněla pravdivě a neúprosně.

Jan Šotkovský

P.S. Abych si na závěr přehlídky dopřál kromě hodnocení i trochu té kreativity, připojuji k recenzi vlastní limerick.

*Byl jeden porotce v Rakovníku,
bažil po skládání limericků.
Chtěl vtip veršem předat,
jako moudrý Eda,
ten mladý porotce v Rakovníku.*

Slovní bitva o podobu Erbenových Balad

Na debatě po skončení inspirativního představení Kytice brněnského Divadla Polárka se strhla vášnivá debata. Tábor zastánců a odpůrců se do sebe pustil poměrně nekompromisně. Interpretovat Erbenovu Kytici nebo neinterpretovat?

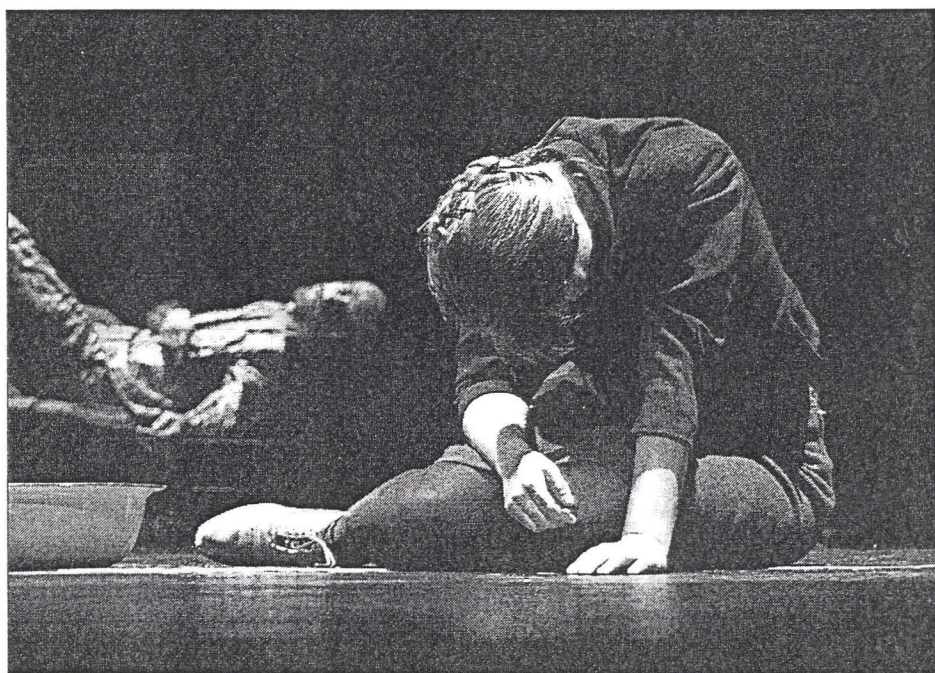
Odpůrci postrádají režijní výklad Erbenových balad, vyčítali přílišný realismus, povrchní hororovost, to, že mimo efektní hudbu chybělo hlubší vnoření se do osudů postav, že jim chybělo jednoznačnější etické poselství, protože bylo potlačeno efekty, vyčítali, že se v inscenaci objevovaly zbytečné kýčovitě a nevkusné prvky (jakým byl například alobalový poklad), že v ní byla cítit stylová nejednotnost, místy až fraškovitost (jako například v postavě umrlce v baladě Svatební košile).

Zastánci naopak byli emocionálně zasaženi, jemné komické prvky kvitovali jako uměřenou nadsázku, která koncepčně prostupovala celou inscenaci a vůbec je nerušila, zcela byli zasaženi emocionálností hudby a přijali koncepci inscenace, která se nepokoušela o žádnou výraznou interpretaci, naopak umně mísí rurální realismus s poetickými prvky tak, že archetypálnost Erbenových balad není

potlačena, ale naopak umocněna. Přiznám se, že jsem zastáncem Františkovy inscenace, že jsem plně porozuměl koncepci. Znam režiséra velmi dobře a vím, že jeho citění živlů a nelítostnosti světa, který postavy z balad obývají, není nijak vyumělkované, naopak vyvěrá z jeho opravdového valašství. Františák chce objevovat poezii v těch nejdrsnějších věcech. Ale nechce je kvůli jejich poe-

zii o drsnost připravovat. Erbenovy Balady v sobě spojují obé. Jednoznačně kladné přijetí Kytice od dětské poroty podle mě ukázalo, že má cenu vydat se ke kořenům, neobnaženě, na dřev, k archetypům. Myslím si, že přes veškerou artistnost některých jevištních prostředků se režisér Martin Františák se svým divadlem v Erbenově Kytici rozhodl vydat na dřev.

Vladimír Fekar

PROGRAM:

Neděle 12. listopadu 2006

Host přehlídky
10.00 – 11.15 hodin
Louisa May Alcottová,
Martin Františák
MALE ŽENY
Divadlo Polárka Brno

12.00 hodin
Slavnostní zakončení
Vyhlášení výsledků
a ocenění nejlepších výkonů
XXV. národní přehlídky ama-
térského činoherního diva-
dla pro děti POPELKA Rakov-
ník 2006 a vyhlášení výsledků
autorské soutěže Oříšky pro
Popelku.

Jak psát do Kukátka či podobných periodik

Zajisté všichni rádi pročítáte Kukátko a s ním spojená periodika (minim tím především Zpravodaj – s Wintrovým Rakovníkem fyzicky i duševně propojenou nebulvární tiskovinou). Existuje-li čírou náhodou čtenář, který články prezentované na těchto stránkách přímo nemá rád, nechť přeskóčí můj sloupek – článek není nic pro něj. Čte-li rád, ale nezajímá vás, jak takový kus uměleckého díla (jakým dozejista příspěvek do dvoustránkového listu Kukátka je) vzniká, přeskóčte sloupek – článek není pro vás. Ostatní již možná pochopili, že půjde o jakýsi manuál na téma: Článek o 1000 znacích. Vádli někomu, že tento příspěvek nebude mít pravděpodobně přesně 1000 znaků, nechť přeskóčí sloupek – článek není pro něj. Je-li někdo, kdo od této, zdůrazňuji, vážně míněné studie očekává něco jako řídicí myšlenku či hlavní téma, může s klidným svědomím přeskóčit sloupek, protože, jak již jistě tuší, tento článek není nic pro něj. A vy zbylí si můžete poblahopřát, že jste dočetli až do konce. Úspěšně jste se prokousali praktickou ukázkou toho, jak napsat článek o 1000 znacích. Děkuji za pozornost. ad

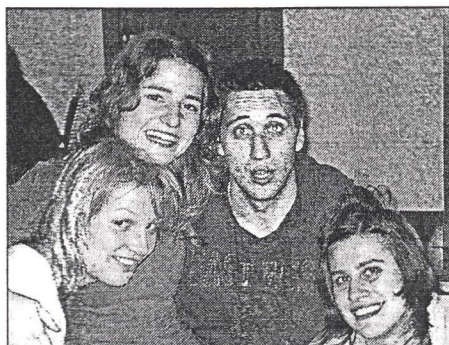
Špionážní kamera Madame Du Coco

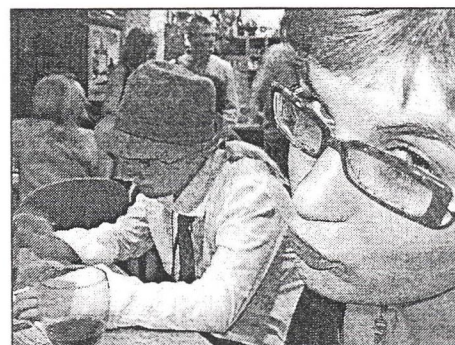
Model, začínající herec a také ex-přítel Lady W. Jakub Tvrdlík byl během včerejší party přistižen při okatých důvěrnostech s neznámou kráskou, čímž definitivně pohřbil své šance stát se členem aristokratické smetánky.

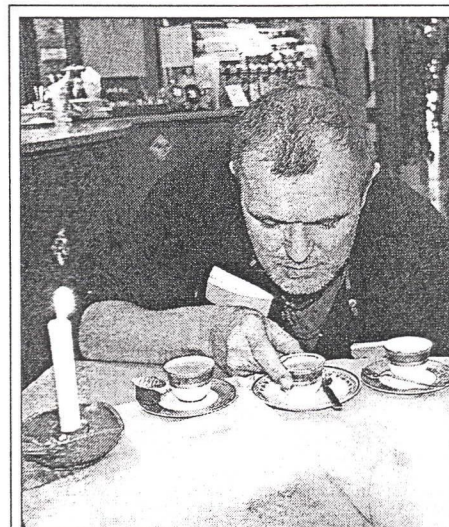
Podle exkluzivních informací, které se zvidavé Madame Du Coco podařilo získat, jde o výstřední performerku a tanečnici Katy, která prý zamotala hlavu nejednomu slavnému muži.

Lady W. se nechala slyšet, že ji Tvrdlík již vůbec nezajímá, jelikož jeho místo zaujal jiný muž. Podle Jitky Páleníkové, snoubenky jiného ex-přítele Lady W. Jana Šotkovského a současně její důvěrné přítelkyně by oním novým mužem mohl být idol ženských srdcí populární herec Martin Písařík.

Citové vzplanutí k Lady W. by také vysvětlovalo Písaříkův včerejší nečekaný návrat na festival, který po svém čtvrtletním vystoupení opustil údajně z pracovních důvodů. V kuloárech se však špitá, že jeho kolegyně ze souboru zvané Písařík Girls nelibě nesou veškeré avantýry svého leadera a tak ho donutily odjet. Ostatně ani během včerejší party z něj ani na vteřinu nespustily oči.

Popelka očima Pavla Purkrábka

Na fotografii je zachycen autor pravidelných výtvarných glos, které již několik let vycházejí právě na tomto místě Kukátka. Pavel Purkrábek patří k výrazným osobnostem nejen rakovnické přehlídky. K jeho koníčkům patří rovněž hodnocení kávy. Svě zálibě, podle posledních informací, zcela propadl. Během dne je schopen vypít několik litrů nejrůznějších typů kávy. Zvláště si oblíbil rakovnické presso z divadelního baru U Tyláků. Kávu ovšem nepije v řádných českých dvoudécových kafáčích, jak by se na první pohled mohlo zdát logické. Dává přednost pořádným smrtáčkům a minimálnímu množství vody. Káva zvící velikosti velkého panáka přitom obsahuje stejnou porci kávy jako běžný turek. Shoda s poslední letošní výtvarnou glosou je patrně čistě náhodná. Při porovnání obou obrázků se však nelze vyhnout jisté míře pobavenosti.

5. číslo KUKÁTKA vydalo Kulturní centrum Rakovník dne 12. listopadu 2006.

Redakce: Jan Švácha – šéfredaktor, Jan Šotkovský – Dr. amaturg, Tomáš Lisý, Pavla Zimmermannová a Anna Rollová. Foto Jan Švácha.